אמרו לו. אחריס שמעוהו משמו ולא שמעוהו מפיו אמרת דבר זה: **אמר להם לא.** חזר בו: **כתיבא ותנינא.** מלינו כתוב לא תעשה שקדמו עשה ותלינן עליה דלוקין ולא סגי ליה בקיום העשה: **תנינא הבא אל המקדש טמא.** קא חשיב ליה בהאי הן הלוקין[ה]: **משום דקשיא ליה אונס.** נערה בתולה דאשכחן ביה לא תעשה שקדמו עשה דכתיב (דברים כב) ולו תהיה לאשה לא יוכל לשלחה ותניא עליה שיקיים את העשה אם גירשה ויחזירנה[ג] ויפטור אלמא לאו שניתק לעשה חשיב ליה: **אם ישראל הוא.** שיכול לקיים העשה ויחזירנה מחזיר ואינו לוקה: **ואם כהן הוא.** שאסור בגרושה לוקה ואינו מחזיר: **ואמאי.** אם ישראל הוא מחזיר ואינו לוקה אם איתא לדרבי יוחנן הא לא תעשה שקדמו עשה הוא: **אמר עולא.** האי לאו שניתק לעשה הוא דאי לאו אתא לא הוה מצטריך למכתביה דאי לתחלתו ולומר שישאנה לא יאמר לו תהיה לאשה ונגמר ממוציא שם רע דכתיב ביה נמי ולו תהיה לאשה לא יוכל לשלחה: **אם אינו ענין.** לפני הגירושין ולומר שישאנה תנהו ענין לאחר הגירושין לומר שאם שלחה יחזירנה ותהיה לו לאשה ויפטר מן הלאו: **ואכתי.** הא איצטריך למיכתביה ושנו ענין לפניו דאי לא כתביה אונס ממוציא שם רע לא גמר דאנא אמינא מה למוציא שם רע דין הוא שיקנסוהו לכנסה שכן לוקה ומשלם בתחלתו כדכתיב ויסרו אותו וענשו אותו ואמרינן בכתובות (דף מו.) ויסרו זה מלקות: **מה אונס שאינו לוקה.** בתחלתו אמר רחמנא לו תהיה לאשה מוציא שם רע לא כל שכן: **ואם אינו ענין לפניו.** שהרי בעלמו כתוב כן תנהו ענין לאחריו: **שהרי אשתו היא.** שכבר קידשה ונשאה: **וגמר מיניה.** דכי היכי דמוציא שם רע לא לקי בגירושין אם החזיר אונס נמי לא לקי: **אי בק"ו.** מה מוציא שם רע שלוקה ומשלם בתחלתו אינו לוקה בגירושין אונס לא כל שכן: **אלא אמר רבא.** הא דתניא באונס מחזיר ואינו לוקה טעמא משום דעל כרחך לאו שניתק לעשה הוא דאמר קרא כל ימיו לא הוה ליה למיכתב אלא לא יוכל לשלחה מאי כל ימיו הכי קאמר לא תהא בשילוחיה כל ימיו אלא יחזירנה ועל כרחך עמוד והחזר קאמר והכי קאמר ולו תהיה לאשה אם שלחה שלא[ד] יהו שילוחיה לכל ימיו הרי העשה אחר העברת הלאו: **והא לא דמי לאויה.** הא דאמר ר' יוחנן לא תעשה שקדמו עשה לוקין עליו הא לא דמי לאויה ללאו דחסימה שאין בו עשה והוא סמוך לפרשת מלקות: **מיגרע גרע.** בתמיהה: **ההוא לנתוקי לאויה אתא.** עשה שאינו מתקיים אלא לאחר עברת הלאו את הלאו מעונש מלקות הוא בא: **הניחא למאן דתני בטלו ולא בטלו אלא למאן דתני קיימו ולא קיימו מאי איכא למימר.** הא דאמרת כל ימיו בעמוד והחזר קאי עשיתו לאו שניתק לעשה והרחבת לו זמן לקיום העשה כל ימיו ולדבריך הא דתניא מחזיר ואינו לוקה לעולם קאמר כל זמן שיכול לומר אני מחזיר אין ב"ד מלקין אותו הניחא למאן דתני לקמן בלאו הניתק לעשה בטל את העשה חייב על הלאו לא בטל את העשה פטור שהלאו תלוי בביטול העשה ואינו נגמר עד שיבטל את העשה בידים ביטול עולם שלא יוכל להתקיים עוד איכא למימר כל ימיו יש לו תקנה בחזרה שאין מבטל את העשה אלא א"כ מדירה שלא תהנה ממנו נדר שאין לו הפרה כדלקמן אלא למאן דתני קיים את העשה פטור לא קיימו חייב שהעשה תיקונו של לאו הוא ואין הלאו תלוי בביטול העשה שמשעה שעבר הלאו נגמר אבל העשה ניתן לעקור המלקות ולכשיבא לבית דין או יקיים העשה ויפטר או ילקה ליכא למימר כל ימיו בעמוד והחזר קאי כדקאמרת שאם לא יחזירנה מיד כשיבא לב"ד ילקוהו דהא ליכא למימר יקיים לאחר זמן דא"כ לא קיים היכי דמי לעולם הוא יכול לומר אני מקיים:

מידי

תנינא הבא למקדש טמא. לוקה משום דלא הוי לאו הניתק לעשה לפי שקדמו עשה ללאו וא"ת דלמא שאני התם דאיכא תרי לאוי ולא יטמאו מחניהם ולא יטמאו מקדשי[ה] ולא אתי חד עשה ועקר תרי לאוין דהכי משנינן בתמורה (דף ד: ושם) גבי המר ימיר דמשום הכי לא הוי לאו הניתק לעשה משום דאיכא תרי לאוין ולא עקר חד עשה תרי לאוין וי"ל דלא דמי דשאני התם דתרי לאוין סמוכין להדדי לא יתליפנו ולא ימיר אותו אבל הכא דאינן סמוכים אי איתא דלא קדמו עשה הוה ניתק[ו]: **אם** כהן הוא לוקה ואינו מחזיר. וליכא למימר [ז]דאתי עשה ודאי לא תעשה (ג) ועשה[ח] שאינו שוה בכל[ט] דהא אי אמרה לא בעינא ליה ליכא עשה כלל[י]: **כל** ימיו בעמוד והחזר קאי. פירש בקונטרס דקאי אלא יוכל לשלחה כל ימיו שילוח שלא יהא[כ] כל ימיו ובפ' עשרה יוחסין (קדושין דף עח.)[ל] פירש דקאי אלו תהיה לאשה דלעיל דהכי קאמר[מ] תהיה לאשה כל ימיו כלומר שכל ימיו הוא בלו תהיה לאשה בעמוד והחזר:

הניחא למאן דתני בטלו ולא בטלו. פירש בקונטרס דקאי לשינויא דרבא דכל ימיו בעמוד והחזר ויש לו תקנה בהחזרה שאין מבטל העשה אלא אם כן הדירה דאז אינו יכול לומר עדיין אשאנה אלא למאן דתני קיימו (ג) מאי איכא למימר בכולי שמעתתא פירש הקונט' דקיימו היינו כשמזהירין אותו ב"ד לקיים העשה הוא מקיימו וקשה דאם כן מאי פריך דלמאן דאמר קיימו ולא קיימו אינו כל ימיו בעמוד והחזר הא שפיר משכחת לה דהוי בעמוד והחזר כל כמה דלא בא לב"ד לכך נראה דלא מיקרי קיימו אלא

אמרו לו אמרת אמר להו לא אמר רבה האלהים אמרה וכתיבא ותנינא כתיבא

[1] וישלחו מן המחנה [וגו'] ולא יטמאו את מחניהם תנינא הבא למקדש טמא אלא מאי טעמא קא הדר ביה משום דקשיא ליה אונס דתניא [2] אונס שגירש אם ישראל הוא מחזיר ואינו לוקה אם כהן הוא לוקה ואינו מחזיר אם ישראל הוא מחזיר ואינו לוקה אמאי לא תעשה שקדמו עשה הוא ולילקי אמר עולא לא יאמר [3] לו תהיה לאשה באונס וליגמר ממוציא שם רע ומה מוציא שם רע שלא עשה מעשה אמר רחמנא [4] ולו תהיה לאשה אונס לא כל שכן (למה נאמר[5]) אם אינו ענין לפניו תנהו ענין לאחריו שאם גירש יחזיר ואכתי אונס ממוציא שם רע לא גמר דאיכא למיפרך מה למוציא שם רע שכן לוקה ומשלם אלא לא יאמר לו תהיה לאשה במוציא שם רע וליגמר מאונס ומה אונס שאינו לוקה ומשלם אמר רחמנא ולו תהיה לאשה מוציא שם רע לא כל שכן ולמה נאמר אם אינו ענין למוציא שם רע תנהו ענין לאונס אם אינו ענין לפניו תנהו ענין לאחריו ומוציא שם רע מאונס נמי לא גמר דאיכא למיפרך מה לאונס שכן עשה מעשה אלא לא יאמר לו תהיה לאשה במוציא שם רע שהרי אשתו היא למה נאמר אם אינו ענין למוציא שם רע תנהו ענין לאונס ואם אינו ענין לפניו תנהו ענין לאחריו ואימא ואם אינו ענין לפניו דמוציא שם רע תנהו ענין לאחריו דידיה דלא לקי אין הכי נמי ואתי אונס וגמר מיניה במאי גמר מיניה [6] אי בקל וחומר אי במה מצינו איכא למיפרך (כדפרכינן[7]) מה למוציא שם רע שכן לא עשה מעשה אלא אמר רבא [8] כל ימיו בעמוד והחזר וכן כי אתא רבין א"ר יוחנן כל ימיו בעמוד והחזר א"ל רב פפא לרבא והא לא דמי לאויה [9] ללאו דחסימה א"ל משום דכתב ביה רחמנא עשה יתירא מגרע גרע אי הכי לאו שניתק לעשה נמי לימא משום דכתב ביה רחמנא עשה יתירא מגרע גרע א"ל ההוא לנתוקי לאו הוא דאתא הניחא למאן דאמר [7] ביטלו ולא ביטלו אלא למאן דאמר קיימו ולא קיימו מאי איכא למימר

מידי

כו'. אלא לא הוה צריך למכתב ולו תהיה לאשה במוציא שם רע שהרי כבר אשתו היא למה נאמר ללמד שאם גירש מוציא שם רע אחרי שלקה ונענש אינו לוקה אלא מחזירה בעל כרחו ודיו וגמר אונס ממוציא שם רע שמחזיר ואינו לוקה. **ודחי' איכא למיפרך מה למוציא שם רע** שכן לא עשה מעשה תאמר באונס שעשה מעשה. **ופריק רבא** למה אונס אינו לוקה משום דכל ימיו בעמוד והחזר קאי ומיתקן (דלאו) [הלאו] שבו וכן א"ר יוחנן. **ואקשינן** והא לא דמי לאו שקדמו עשה ללאו דחסימה. **ומתמהינן** משום דכתב עשה יתירא גרע ליה. **ואקשי' אי הכי לאו שניתק לעשה** נמי נימא הכי משום דכתב ביה גבי נותר לא תותירו ממנו עד בקר והדר כתב והנותר ממנו עד בקר באש תשרופו מיגרע גרע. **ופרקינן האי והנותר ממנו עד בקר** לתקוניה ללאויה הוא דאתא. כלומר אם עבר והותיר ישרפנו בבקר ודיו. **ואמרינן הא ניחא** למאן דתני כל מצות לא תעשה שיש בה קום עשה קיים עשה שבה פטור לא קיים חייב ו) היינו דאיכא למימר לתקוניה לאוי הוא דאתא אלא למאן דתני ביטלו חייב כגון שהאכיל הנותר לכלבים הוא דחייב דהא לא אפשר למישרפיה אבל ז) הכא אם הנותר כמות שהוא אע"פ שלא שרפו אינו חייב מאי איכא למימר. **ופרקינן**

מאן

חשק שלמה על ר"ח ו) גירסת רבינו בכל הסוגיא להיפך מגירסת רש"י ועי' רמב"ן וריטב"א: ז) כ"ה גם בערוך ערך קס אבל נראה לכאורה דט"ס הוא ול"ל אבל הניח את הנותר. ועי' רמב"ם בפי' המשנה ובמיבורו שמפרש דאיכא בינייהו אם לא ביטל בידים רק ממילא ע"ש:

מסורת הש"ס עם הוספות

ה) [לקמן טז.] תמורה ה., **ו)** [גיטין 5. תמורה ה.], **ז)** [לעיל יג: פסחים מא:], **ח)** [לקמן טז. חולין קמא.], **ט)** לעיל יג., **י)** [ועי' תוס' חולין פ: ד"ה הנח] וזבחים קיד: ד"ה אלמה, **כ)** עי' תוס' ב"מ ל. תחלת ד"ה הא, **ל)** יבמות דף ה., **מ)** עיין כתובות מ ע"א, **נ)** לפנינו שם ליתא, אלא בפסחים פז. ד"ה נתקו, עיי' בילק"מ, ועיי' ערל"נ.

הגהות הב"ח

(א) גמרא במאי גמר מייתי (אי בק"ו וכו' אלא אמר רבא) תא"מ וג"כ ס"א אי בק"ו איכא למיפרך מה למוציא שם רע שכן לא עשה מעשה אי במה מצינו איכא למיפרך כדפרכינן אלא אמר רבא: **(ב)** תוס' ד"ה אם וכו' דעשה שאינו שוה בכל הוא דהא: **(ג)** ד"ה הניחא וכו' קיימו ולא קיימו מאי איכא למימר:

תורה אור השלם

א) צַו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִשַּׁלְּחוּ מִן הַמַּחֲנֶה כָּל צָרוּעַ וְכָל זָב וְכֹל טָמֵא לָנָפֶשׁ: מִזָּכָר עַד נְקֵבָה תְּשַׁלֵּחוּ אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה תְּשַׁלְּחוּם וְלֹא יְטַמְּאוּ אֶת מַחֲנֵיהֶם אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָם: [במדבר ה, ב-ג]

ב) וְנָתַן הָאִישׁ הַשֹּׁכֵב עִמָּהּ לַאֲבִי הַנַּעֲרָ חֲמִשִּׁים כֶּסֶף וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה תַּחַת אֲשֶׁר עִנָּהּ לֹא יוּכַל שַׁלְּחָהּ כָּל יָמָיו: [דברים כב, כט]

ג) וְעָנְשׁוּ אֹתוֹ מֵאָה כֶסֶף וְנָתְנוּ לַאֲבִי הַנַּעֲרָה כִּי הוֹצִיא שֵׁם רָע עַל בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה לֹא יוּכַל לְשַׁלְּחָהּ כָּל יָמָיו: [דברים כב, יט]

הגהות וציונים

ח) רש"א מ"ז (גליון): **ט)** רש"א מ"ז (גליון) וכן בכת"י ליתא: **ג)** צ"ל יחזירנה (באה"מ. וכ"ה בכת"י ודפו"י "יחזירנה ופטור", אלא שלפנינו הוגה ע"פ המהרש"ל): **ל)** נדצ"ל **ואם** שלחה **לא** (באה"מ): **ה)** לא נמצא כן בכתוב וצ"ל **ואל המקדש לא תבא** [ויקרא יב ד] וכן הביאו הרמב"ם בס' המצות מצות לא תעשה מצוה ע"ב ללאו יתירה [וע"ע תוס' חולין פא ע"א סוף ד"ה פ ע"ב הנח למחוסר] (גליון) וכ"ה בזבחים קיד ע"ב תוד"ה אלמא: **ו)** צ"ל שילוח **שיהא** כל ימיו (רש"ש): **ז)** יש להוסיף **לו** (באה"מ):

עין משפט נר מצוה

כב א מיי' פ"ח מהל' נערה הל' ז סמג עשין נז טוש"ע אה"ע סי' קעז סעיף ג:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה אם וכו' דאתי עשה. עיין יבמות דף ה ע"א תוס' ד"ה ולאכתי איצטריך:

ליקוטי רש"י

כל ימיו בעמוד והחזר קאי. לא יוכל לשלחה כל ימיו דמשמע דכל ימיו לא יוכל לשלחה דאם גירש יחזיר [תמורה ה.]: דהאי כל ימיו קרא יתירא הוא ובא ללמדך לא יוכל לשלחה ואם שלח לא יהא בשלוחה כל ימיו שבי"ד כופין אותו להחזירה ואינו לוקה על שילוחו שנתקו הכתוב לעשה של עמוד והחזר [גיטין צ.]. **כלאו** דחסימה. שהוא מפרש איסורו וסמיכא ליה פרשת מלקות לעיל מיניה [פסחים מא:]. **קיימו ולא קיימו.** כל מצות ל"ת שיש בה קום עשה כגון זה שניתק הלאו לעשה דמשמע לא תקח ואם לקחת שלח קיים עשה שבה כשהחרו בו לא תקח ולקחה ושלחה בתוך כדי דיבור של התראה פטור ואע"פ שעבר על לא תקח דלכך נתקו לעשה לומר אם עברת על אזהרה זו עשה זה והפטר לא קיים עשה שבה תוך כדי דיבור דקיי"ל תכ"ד כדיבור דמי כי עבר על התראה חייב אפילו שלחה אחר זמן וכו'. **ביטלו ולא ביטלו.** בטל עשה שבה לגמרי שאין יכול לקיימו עוד כגון ששחטה חייב לא בטל עשה שבה כל זמן שלא שחטה אע"פ שלא שלח מיד כשהחרו בו פטור וכו' [חולין קמא.].

רבינו חננאל

כגון וישלחו מן המחנה כל צרוע וגו' הרי עשה אל מחוץ למחנה תשלחום ולא יטמאו את מחניהם הרי לא תעשה ולוקין עליו. **וקשיא ליה לר' יוחנן אי הכי אמאי תניא** אונס שגירש אם ישראל הוא מחזיר ואינו לוקה אם כהן הוא לוקה ואינו מחזיר ישראל מחזיר ואינו לוקה אמאי אינו לוקה לא תעשה שקדמו עשה הוא שנאמר ולו תהיה לאשה תחת אשר ענה לא יוכל שלחה כל ימיו. **ובא עולא לפרק** כי זה לא תעשה שניתק לעשה הוא דהאי ולו תהיה לאשה דכתב באונס אינו צריך לפניו דגמר ממוציא שם רע אלא לאחריו הוא דאתא שאם יגרש יחזור ויקחנה ולו תהיה לאשה לפיכך לא לקי. ודחי' להאי סברא הכי **אונס ממוציא שם רע לא גמר דאיכא למיפרך**

אלא דוקא כשמקיים העשה אחר שעבר הלאו בתוך כדי דיבור וכן פי׳ הקונטרס בפרק שילוח הקן (חולין דף קמא.) ומיהו קצת קשה דא״כ צריך לפרש הא דקתני מחזיר ואינו לוקה שמחזיר מיד בתוך כדי דיבור אחר הגירושין וכן המשלח[ג] ואינו לוקה[ו] ולא משתמע הכי כלל דהא משמע דמהדר אתקנתא היאך יפטר ממלקות שיחזיר או ישלח ואפי׳ אחר כדי דיבור נמי (ד) משמע שצא לשאול עליו לבית דין אם יש לו תקנה דאי דוקא בתוך כדי דיבור הכי הוה ליה למימר אם החזיר אינו לוקה ושמא יש ליצב פירוש הקונטרס דשמעתין (ה) דהכא ליכא למימר דשפיר הוי כל ימיו בעמוד והחזר דמשמע לעולם אף כשצא לב״ד כל זמן שבידו להחזיר אפילו מיאן להחזיר כשצא לב״ד דהא דרשינן ליה מיתורא דכל ימיו דהכי קאמר לא יוכל לשלחה שילוחין שיהו שילוחיה כל ימיו דהיינו דאינו מחזיר כלל:

[ד] **מידי** הוא טעמא אלא לר׳ יוחנן הא אמר ליה רבי יוחנן לתנא תני ביטלו חייב לא ביטלו פטור. משמע אבל רבי שמעון בן לקיש דאית ליה קיימו ולא קיימו לית ליה תירוצא דבעמוד והחזר קאי דדרש כל ימיו תהיה לו לאשה ולא ישלחנה וא״ת לילקי גם כי החזירה דהאי אינו לאו הניתק לעשה הוא שקדמו עשה ללאו לריש לקיש דלית ליה דרשה דעמוד והחזר קאי ופי׳ בקונטרס דלריש לקיש לאו שקדמו לעשה לעשה שוין ואין לוקין עליו אלא יקיים העשה מיד כשיזהירו לו בית דין להחזירה וקשה לריש לקיש דסבירא ליה לאו שניתק לעשה ולאו שקדמו עשה שוין טומא שצא אל המקדש דמתני׳ אמאי לקי הרי הוא ניתק לעשה ויקיים העשה כשיזהירו לו ב״ד לצאת מן המקדש כיון דלית ליה לאו שקדמו עשה (ו) אין לוקין עליו וי״ל דמיירי שמזהירין אותו לצאת ואומר שלא יצא ומיד לקי לריש לקיש דסבר קיימו ולא קיימו וא״ת א״כ מאי פריך לעיל כתיבא ותנינא תנינא טומא שצא אל המקדש דלקי ואמאי לא דחי אותה דכי נמי לאו שקדמו (ז) לעשה אין לוקין הכא לקי כשמזהירין לו ב״ד לצאת והוא אומר שלא יצא ויש לומר דהאי טעמא דפרישנא לא שייך אלא לריש לקיש דאמר קיימו ולא קיימו אבל הכא דמייתי תנינא היינו אליבא דר׳ יוחנן דאית ליה ביטלו ולא ביטלו וא״כ כי נמי מזהירין (ח) לא יצא ולא מיחייב כיון דעדיין לא ביטל ודוחק הוא האי תירוצא[ח] ולכך פי׳ הר״ר שלמה מדרוי״ש הניחא למ״ד ביטלו קאי אאתקפתא דלעיל דדייק[ט] ממתני׳ דהטומא הבא אל מקדש דלאו שהקדימו (ט) לעשה לוקין דאי אין לוקין דמשום שניתק לעשה וכל כמה שלא בטלו חשיב ניתק כל כמה שבידו וא״כ כיון שאם ירצה לצאת היאך לקי הא לא משכחת ביטלו אלא למ״ד תני קיימו ולא קיימו א״כ היכי דייק לאו שקדמו (ט) לעשה לוקין עליו כי נמי אין לוקין דמשום דחשיב ניתק לעשה לא קיימו משנכנס למקדש טומא והזהירו לו שילא ואינו יוצא ועוד ראיה להאי פירושא דקאי לעיל כדפי׳ דאי כפ״ה דפי׳ דקאי אעמוד והחזר קשה דכיון דכל ימיו דרשינן כל ימיו בעמוד והחזר קאי א״כ מאי פריך למ״ד קיימו נהי דבשאר לאו הניתק לעשה לקי בשלא קיימו כשיזהירו ב״ד מ״מ הכא גלי קרא דלא לקי כשלא קיימו כיון דהוה בעמוד והחזר כל ימיו ומיהו י״ל דלא מיסתברא ליה להעדיפו משאר לאו הניתק לעשה שבש״ס משום דדרשינן ביה כל ימיו. כך הקשה מסי״ת ותירץ ול״ע: **במאי** קא מיפלגי בהתראת ספק דרבי יוחנן אית ליה שמה התראה וריש לקיש אית ליה לאו שמה התראה. (י) ופי׳ לכך לא תני ריש לקיש בטלו חייב כגון שלקח האש מעל הבנים ושחטה דלא לקי משום דהוי התראת ספק ושמא לא יבטל העשה וכל אימת דלא ביטל העשה פטור ולא לקי והוי[ז] משכחת ליה התראת ודאי כגון שהתרו בו בשעה שמבטל ותי׳ רש״י דלעולם בעינן התראה בשעה שעובר על אזהרתו ואפילו היא תלויה בדבר כדאמרינן בשבועות (דף כח:) גבי שמעתא דכברות ולכך לא מצי אמר רשב״ל בטלו ולא בטלו ולכך אמר קיימו פטור לא קיימו חייב וא״ת (כ) לא קיים שילוח האש כשבית דין הזהירו לו לא ליצלי דבשעה שעבר התראת ספק היא דשמא יקיים העשה וישלחנה תכף לאחר שנטלה וי״ל דהשתא מיהא עובר בלא תקח האש דהא לא קרי[ח] מחוסר מעשה וא״כ יש לנו לומר שלא יקיימנה אש הוא עושה עתה שלא משלחה שעובר בלאו ואינו מקיים העשה [ט]דהכי נמי אמרינן בנזיר שהיה שותה לוקה על כל אחת (לקמן דף כא.) דלא הוי התראת ספק משום דשמא ישאל על נזירותו משום דכיון[י] שהוא עומד הוא עובר ויש[כ] לנו לומר שמעולם[כא] יעמוד כמו שהוא עכשיו ולא ישאל לחכם לעולם והלכך לקי כל כמה דלא שאל ושפיר הוי התראת ודאי הכא נמי יש לנו לומר דלעולם לא יקיים העשה והוי התראת ודאי אבל לרבי יוחנן דתלי מלקות בביטול העשה הוי ליה מחוסר מעשה דכל אימת דלא עשה שום דבר ולא ביטל שום דבר לא ילקה ופ״ה[כב] קשה להבין והשתא לא מפרש הש״ס טעמא אמאי לא אמר ר׳ יוחנן קיימו ולא קיימו כריש לקיש לקיים דודאי בטלו ולא בטלו מסתברא טפי ולא הוצרך לומר טעמא אלא (כג) רשב״ל אמאי לא אמר כר׳ יוחנן: **ועבר** היום ולא אכלה רשב״ל אומר פטור דהוי התראת ספק. ואם תאמר למאי דפרישית דאי עומד לעולם כאשר הוא עושה עכשיו עובר ולא[כד] הוי התראת ספק א״כ הכא נמי לא הוי התראת ספק ויש לומר (מ) מ״מ אינו מתחייב[כה] עדיין סמוך להתראה לעבור דדוקא גבי נזיר ששתה יין מיד ועובר אמרינן דיש לנו לומר שלא נשאל[כו] כאשר אינו נשאל עכשיו:

מידי הוא טעמא אלא לרבי יוחנן האמר ליה רבי יוחנן לתנא תני בטלו חייב (ח) ולא בטלו פטור דתני תנא קמיה דרבי יוחנן כל מצות לא תעשה שיש בה קום עשה קיים עשה שבה פטור ביטל עשה שבה חייב א״ל מאי קא אמרת קיים פטור לא קיים חייב ביטל חייב לא ביטל פטור תני [א]ביטלו ולא ביטלו ורבי שמעון בן לקיש אומר קיימו ולא קיימו במאי קא מיפלגי [ב] בהתראת ספק[ג] קא מיפלגי מר סבר התראת ספק [ד]שמה התראה ומר[ה] סבר התראת ספק [ו]לא שמה התראה | ואזדו לטעמייהו [ז] דאיתמר שבועה שאוכל ככר זה היום ועבר היום ולא אכלה רבי יוחנן ור״ל דאמרי תרוייהו אינו לוקה רבי יוחנן אומר [ח]אינו לוקה משום

שוין: רבי יוחנן סבר התראת ספק שמה התראה. ואע״ג[ט] דכל לא תעשה שניתק לעשה לדבריו התראת ספק היא שהרי כשעובר על הלאו צריך להתרות בו והוא אומר שגמר הלאו בביטול העשה תלוי וכשמתרין בו אל תגרש ספק הוא שמא לא יבטל את העשה להדירה בהנאה ולכשידירה ויבטלנו קאמר דלקי אלמא התראת ספק שמה התראה: וריש לקיש סבר התראת ספק לא שמה התראה. הלכך אם היה גמר הלאו תלוי בביטול העשה לא היה לוקה עליו אלא הלאו משגירש גגמר והויא לה התראת ודאי והעשה ניתן להיות תחת המלקות ולכשיבא לבית דין או יקיים או ילקה ואי קשיא לרבי יוחנן נמי איכא למימר (ב) בהתראת ודאי ויתרו בו כשבא לבטל את העשה שהוא עקירת הלאו לעולם התראה בשעה שעובר על אזהרתו בעינן ואפילו היא תלויה בדבר אחר כדאמרינן בשבועות (דף כח:) שבועה שלא אוכל ככר זו אם אוכל זו אכליה לתנאיה והדר אכליה לאיסוריה התראת ודאי היא אכליה לאיסוריה והדר אכליה לתנאיה הויא התראת ספק אלמא התראה בשעת איסור בעינן ואע״פ שאין הלאו גגמר עד שיאכל את של תנאי: דאמרי תרוייהו אינו לוקה. ומיהו טעמיה דמר לאו כי טעמיה דמר: אוכל ולא אכל. עבר על שבועתו כשהוא יושב (ג) ובטל ואין כאן מעשה והתראת ספק נמי הויא שהרי תלה זמן לשבועתו כל היום: משום

מידי הוא טעמא אלא לרבי יוחנן. מי הוצרך לדרוש כל ימיו בעמוד והחזר ר׳ יוחנן שאמר לא תעשה שקדמו עשה לוקין עליו וקשיא ליה אונס שגירש דקתני אינו לוקה והוצרך לעשותו לאו שניתק לעשה: האמר ליה רבי יוחנן לתנא. לקמן תני בטלו חייב לא בטלו פטור אבל ר״ל דתני קיימו ולא קיימו לא דרים ליה לעמוד והחזר אלא לפני הגירושין לומר כל ימיו תהיה לו לאשה ולא ישלחנה ולדידיה לאו שקדמו עשה ולאו שניתק לעשה שוין ואין לוקין עליהן אלא יקיים העשה מיד כשיזהירוהו ב״ד להחזיר: א״ל מאי קאמרת. אי בקיים תיתני פטור בלא קיים תיתני חייב ואע״פ שלא ביטל ואי בביטל תיתני חיובא על כרחך תיתני פטורא בלא ביטל ואע״פ שלא קיים: ה״ג תני בטלו ולא בטלו. בטל עשה שבה חייב לא בטל עשה שבה פטור: קיימו ולא קיימו. קיימו פטור לא קיימו כשאומרין לו קיים מלקין אותו ורבי יוחנן מוקים לה למתניתין[ו] בלאו הניתק לעשה דאילו בלאו שקדמו עשה סבירא ליה דלוקין ולרים לקיש אין ניתק אין קדמו עשה

מסורת הש״ס עם הוספות

א) שבועות כא., ב) בענין התראת ספק עי׳ תוס׳ יבמות פ. ד״ה נעשה וכתובות טו. ד״ה וספק ושם לג. ד״ה ניתרי וזבחים עח. ד״ה הפיגול, ג) עי׳ תוס׳ שבועות ד. ד״ה אבל, ד) [חולין פא.], ה) פסחים סג: שבועות ג: כא. תמורה ג:, ו) לקמן טז ע״א.

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ בטלו חייב לא כל״ל ואות ו׳ נמחק: (ב) רש״י ד״ה וריש לקיש וכו׳ איכא למימר בה התראת ודאי: (ג) ד״ה אוכל וכו׳ יושב בטל כל״ל ואות ו׳ נמחק: (ד) תוס׳ ד״ה (בע״א) הניחא וכו׳ אחר כדי דבור נמי דהלשון משמע שצא לשאול: (ה) בא״ד פי׳ הקונטרס דשמעתין דאיכא למימר הא דקאמר הכא דהוי כל ימיו בעמוד והחזר משמע שפיר לעולם אף כשצא לב״ד כל״ל והד״א עם ד״ה מידי הוא וכו׳ דלריש לקיש לאו שקדמו עשה כל״ל ואות למ״ד נמחק: (ו) בא״ד שקדמו עשה נמי אין לוקין עליו וי״ל: (ז) בא״ד דכי נמי לאו שקדמו עשה אין: (ח) בא״ד וא״כ כי נמי מזהירין לו ב״ד שיצא ולא יצא לא מחייב: (ט) בא״ד דלאו שהקדימו עשה לוקין דאי אין לוקין משום שניתק וכו׳ א״כ כיון שאם ירצה לצאת היאך לקי וכו׳ היכי דייק לאו שקדמו עשה וכו׳ דקאי אדלעיל כדפי׳: (י) ד״ה נמאי וכו׳ לאו שמה התראה פי׳ ולכך לא תני וכו׳ האש מעל הבנים ואח״כ שחטה דהתם לא לקי משום דהוי התראת ספק דשמא לא יבטל העשה וכל אימת דלא ביטל עשה פטור ואי קשיא אמאי לא לקי הא משכחת ליה וכו׳ שמבטלו תי׳ רש״י: (כ) בא״ד וא״ת כי לא קייס נמי שילוח האש כשב״ד הזהירו לו אמאי לילקי וכו׳ וי״ל כיון דהשתא מיהא וכו׳ א״כ יש לנו לומר שלא יקיימנה אח״כ אלא הוא עושה לעולם וכו׳ והכי נמי אמרינן וכו׳ כל אחת ואחת דלא הוי התראת ספק דשמא ישאל על נזירתו משום דכיון דבשעה שהוא עובר עכשיו הוא עובר יש לנו לומר שלעולם יעמוד כמו שהוא וכו׳ הכי נמי יש לנו לומר הכא דלעולם לא יקיים העשה: (ל) בא״ד אלא לרשב״ל אמאי: (מ) ד״ה ועבר וכו׳ וי״ל דמ״מ אינו מתחייב כיון דסמוך להתראה עדיין לא עבר דדוקא גבי נזיר ששתה יין ועובר מיד אמרינן דיש:

גליון הש״ם

תוס׳ ד״ה במאי וכו׳ דה״נ אמרינן בנזיר. עי׳ שבת דף ד ע״א תוס׳ ד״ה קודש. גיטין דף לג ע״א תוס׳ ד״ה ואפקעינהו:

עין משפט נר מצוה

כג א מיי׳ פט״ז מהל׳ סנהדרין הלכה ד סמג עשין קה וע״ש בכ״מ ובפ׳ י״ח שם הלכה ב:
כד ב מיי׳ שם פט״ז הלכה ד ופ״ה מהל׳ שבועות הלכה ב וע״ש בכ״מ:
כה ג מיי׳ פ״ד מהל׳ שבועות הלכה כ:

רבינו חננאל

מאן תני כל לא תעשה שקדמו עשה לוקין עליו ר׳ יוחנן האמר ר׳ יוחנן לתנא תני קיימו ולא קיימו. וריש לקיש אמר בטלו ולא בטלו במאי פליגי בהתראת ספק כגון שלקח האם על הבנים ומתרין בו לא תקחנה ריש לקיש אמר כגון זו התראת ספק היא שיתכן לו אחרי שיקחנה ישלחנה והיכי היא התראת ודאי כגון שבא לשחטה והתרו בו אם תשחט אותה תלקה ושחטה ור׳ יוחנן אמר אפילו התראה בלקיחה שמה התראה. **ואזדו לטעמייהו** דאיתמר שבועה שאוכל ככר זה היום ועבר היום ולא אכלה ר׳ יוחנן ור׳ שמעון בן לקיש דאמרי תרוייהו אינו לוקה ר׳ יוחנן אמר אינו לוקה כו׳.

הגהות וציונים

א] צ״ל למתניתא וכ״ה בכת״י: ב] צ״ל דאע״ג (בארות המים): ג] צ״ל משלח (בארות המים): ד] לפי הרש״ל הד״א (גליון) וכ״כ המהרש״א, ובהג׳ הב״ח (ה): ה] צ״ל פירושא (מהרש״א, עיי״ש): ו] צ״ל קאי אתקפתא אדלעיל דלדידיה דייק (באה״מ): ז] רש״א וא״ת הא משכחת (גליון): ח] נדצ״ל לא הוי מחוסר: ט] יש להוסיף דכמו (באה״מ): י] צ״ל יש (באה״מ): כ] צ״ל שלעולם (כ״ה בתוס׳ ר״פ): כא] אי״ז פרש״י שלפנינו, מהרש״א: מ] צ״ל לא הוי, (רש״ש): כ] רש״א מתחיל (גליון): כב] צ״ל שלא ישאל (רש״ש):

ליקוטי רש״י

התראת ספק. ספק אם יעבור על התראה אם לאו שיכול לומר עדיין יש שהות ביום ואין המתרה יכול לכוון שיעבור היום בתוך כדי דיבור של התראה [שבועות כא.]. דאמרי תרוייהו אינו לוקה. ומ״מ חולקין בטעמו של דבר טעמא דיהיב מר לא יהיב מר ומר לית ליה טעמא דמר ולקמן מפרש פלוגתייהו [שבועות ג:]. שבועה שאוכל ככר זה היום וכו׳ התראת ספק. ולי מתריה ביה אכלהו היום פן תעבור על השבועה שמא יעבור שמא לא יעבור על התראתנו דעדיין יש שהות ביום [פסחים סג:].

[מכאן שייך לדף טז.]

משום דהוי התראת ספק. דלא אתרו ביה

הזהר בך שתאכל הכבר שנשבעת עליה יכול לומר אין לי בית מיחוש בהתראה זו דאכתי יש לי שהות וכן כל היום כולו ואפי׳ כי עבר היום יכול לומר שוכח הייתי ולא נזכרתי לא בשבועה ולא בהתראה ואינו לוקה [תמורה ג:]. בא הכתוב. כל לאו שניתק לעשה אין לוקין עליו דמשמע זו היא תקנתו אם תעבור על הלאו עשה זאת והיינגל ועוד דלא דמי ללאו דחסימה שהמלקות נסמך לו [פסחים פד.]. אחר לא תעשה. אם תותיר ועברת על לאו בשם תשרפנו נתקו הכתוב בעשה זו מעונשן של שאר לאוין לומר זה ענשו ותקנת עבירתו שישרפנו [שבועות ג׳:]. לא תותירו ממנו עד בקר. ואם תותירו בשם תשרופו. עשה הוא ולאו שניתק לעשה אין לוקין עליו והמותיר בפסח פטור [חולין פב:]. לומר שאין לוקין עליו. דמשמע שזה עונשו של לאו שאם הותירו ישרפנו ויפטר [סנהדרין סג:]. שהעשה האמור אחריו תקנתו וכפרתו על עבירת הלאו [לעיל ד:]. טעמא דבא הכתוב וכו׳. הא לאו הכי לקי אע״ג דהתראת ספק היא דכל אימת דאתרו ביה מצי אמר אכתי לילא הוא [חולין פג.]. לאו שאין בו מעשה. דכשהוא מותירו לא קעביד שום מעשה [תמורה ד:]. וע״ע בליקוטי רש״י לעיל ד: הכה זה וחזר והכה זה. מי שלא שהתה אחר גיטה שלשה חדשים ונישא וילדה ספק בן תשעה לראשון וספק בן שבעה לאחרון וכשגדל הכה את האחד וחזר והכה את חבירו. חייב. דקסבר התראת ספק שמה התראה. בבת אחת. הרים שתי ידיו והכה זה באחת וזה באחת [חולין פב:]. חייב. דהתראת ודאי היא [חולין פב:]. חייב. דבהתראת ודאי התרו בו אל תכה שניהם שבמכה זו אתה מתחייב. בזה אחר זה פטור. לאיכא שתי התראות וכל חדא וחדא הוה התראת ספק ולת״ק התראת ספק שמה התראה הואיל וממה נפשך עבר [יבמות קא.]. חוץ מנשבע. דאע״ג דלא עביד מעשה לוקה [תמורה ג.]. ומקלל את חבירו בשם. המיומד כו׳ [שבועות כא.]. בשם. בשמו של הקב״ה [תמורה ג.]. לוקה ואינו משלח. דהיינו טעמא דרבי יהודה דקסבר שלא מעיקרא משמע כלומר לא תקח האם אבל כשתמצאנה שלחנה ואם לקחה לא קאמר קרא דלשלחה וכו׳ [חולין קמא.]. קסבר שלח מעיקרא משמע. ואין כאן לאו שניתק לעשה דאע״ג דכתיב שלח תשלח אחר לא תקח לאו למימרא דאם לקחת שלא אלא לא תקח אלא שלחנה קודם לקיחה [לקמן יז.]. דאיסור דעבד עבד [חולין קמא.]. משלח ואינו לוקה. קסברי שלא אחר לקיחה משמע ולאו שניתק לעשה הוא [לקמן יז.].